

หัวใจรักการอ่าน จากบ้านสู่ชุมชน

ข้าพเจ้านิยน์ไปกับ คุณวินทนี นามะสนธิ ผู้บริหารฝ่ายกิจกรรม เพื่อสังคมของซีพีออลล์ เยี่ยมชมชุมชนชนต่าง ๆ ในโครงการบ้านรักการอ่าน สัมพันธ์ครอบครัวกับชุมชน ในจังหวัดน่าน โดยไปกับ หน่วย กศน.(การศึกษา ออกโรงเรียน) จังหวัดน่าน ที่มีคุณพระพงษ์ มหาวงศ์นันท์ เป็น ผอ.กศน.จังหวัด และมี คุณสุรพล วงศ์หวั่น เป็นรอง ผอ.กศน.จังหวัด โครงการนี้อาศัยครู กศน. มีอยู่ตามตำบลต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้สนใจการอ่านมากขึ้น และหาแกนนำสนใจการอ่านโดดเด่นก็จัดตั้งเป็น “บ้านรักการอ่าน” หรือ บ้านหนังสืออัจฉริยะ” (ชื่ออันแสนจะเก๋ในตัวนี้ ข้าพเจ้าไม่ขออย่างยิ่ง เพราะมันโดดเด่นออกมาจากที่ที่มีมันอยู่ ราวกับร้านฟาสต์ฟู้ดไปตั้งอยู่กลางทุ่งนาอย่างไรรายวัน) ข้าพเจ้ากับคุณวินทนีได้ร่วมรณรงค์ทุกวัน กับ คุณสายสมร บินสุยะ รณรงค์ใหญ่ประจำห้องสมุดประชาชน จังหวัดน่าน ไปตามบ้านเหล่านี้เพื่อเกดการณัฒนาสภาพและให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ เพื่อให้บ้านรักการอ่านเหล่านั้นพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางของชุมชน หรือเป็นบ้านรักการอ่านของชุมชนต่อไป

สิ่งที่ข้าพเจ้าค้นพบในบ้านรักการอ่านแต่ละหลังแต่ละท้องที่โดยภาพรวม พวกเขามีจิตใจรักการอ่าน (ตามระดับภูมิหลังและความสามารถ) เพียงแต่ขาดโอกาส หลายบ้านรักการอ่านแต่้วยดี แต่ขาดการสนับสนุนจากทางบ้าน ทางโรงเรียน ขาดทุนทรัพย์ในการต่อยอดหนังสือ ดังนั้น ความรักการอ่านที่มีแต่วัยเด็กก็จะหายไปเพียงความรักการอ่านหนังสือโดยทั่วไป ชอบอ่านเรื่องง่าย ๆ นิยมเป็นพิเศษเรื่องรัก หรือเรื่องครอบครัว เช่น นักอ่านคนหนึ่ง คุณชลรัศติกาพันธุ์ แม้จ่ายผลไม้ แห่งตำบลหนองแดง อำเภอแม่จริม มีหนังสือนวนิยายรัก และ ๑๐ บาทอยู่ในบ้านจำนวนหนึ่ง ทำทางเชอรักรักการอ่าน แต่ชีวิตที่ต้องดิ้นรนทำให้สามารถต่อยอดการอ่านออกไปได้ก็

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ส่วนใหญ่แล้วการที่ชาวบ้านสนใจการอ่านมักเกิดขึ้นจากสถานที่ที่ใกล้โรงเรียนหนังสืออยู่ ความรู้สึกว่า หนังสือคือปัญญา ญา ทำให้อยากขียนอมที่จะตั้งชั้นหนังสือหรือมุมหนังสือสำหรับลูกหลานขึ้นมาทันที ดังเช่นมุมหนึ่งของร้านค้าของ คุณมยุเรศ วรรณกุล ที่ตำบลเชียงของ อำเภอน้ำอ้อย อมิลูกสาวสองคน ลูกชายหนึ่งคน ที่เรียนเก่งมาก จนต้องจัดมุมหนังสือให้ลูกและน้อง หรือบางคนก็จัดให้ที่หน้าระเบียบบ้าน

ที่ประทับใจมากเห็นจะเป็นบ้านของคุณเกษมไธส ที่มีลูกสาวเป็นเด็กพิเศษ ชื่อว่าน้องกอกข้าว แห่งอำเภอปัว คุณแม่เป็นคนรักการอ่านการเขียน และเป็นนักจัดรายการวิทยุอยู่แล้ว จึงให้หนังสือเป็นสื่อในการดูแลและพัฒนาลูกสาว ถึงขนาดคุณแม่แต่งทุนบักหนังสือผ้าเพื่อให้องค์ได้จับได้โดยกระดาษไม่บาดมือ บ้านนี้เห็นบทบาทความรักแม่ลูกที่มีสายใยเป็นหนึ่งคือ

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีบ้านที่เป็นศูนย์รวมของชุมชนอยู่แล้ว เพราะพ่อแม่มีอาชีพที่เป็นศูนย์รวมคนในหมู่บ้าน เช่น เป็นพยาบาล หรือเป็น อสม. เช่น บ้านคุณพยาบาลที่มีหนังสืออยู่ที่บ้านแม่กระซังชั้นหน้าห้องน้ำ ที่เห็นได้ชัดและประทับใจอีกก็คือ ประเภทของบ้านเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือเป็น อบต. อบจ. ต่าง ๆ เหล่านี้ ความเป็นผู้นำของชุมชน ทำให้พวกเขาเริ่มเอาชั้นหนังสือหรือห้องสมุดชุมชนเข้าไปไว้ในบ้านโดยตั้งใจ ในขณะที่ด้วยกันก็เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านไปพร้อมกันด้วย อาทิ บ้านปลัด อบต. คุณธัญ ติงสาร ที่มีหนังสือในชั้นเก้าอี้หมากกว่าใคร หรือบ้านของ อติต อบต. คุณธนากร เคว้งอินทร์ ที่เป็นอุ้งรถที่มีห้องสมุดเป็นสัดส่วนน่านั่ง และบ้านคุณเด่นอมศักดิ์ ทัพย์สุย ผู้ใหญ่บ้านแห่งบ้านสัน อำเภอเวียงสา ที่มีชั้นหนังสือพร้อมด้วยรางวัลเป็นแถว แถมด้วยกัท้อผ้าอีกต่างหาก

เท่าที่สังเกตดู ทุกบ้านออกจะภาคภูมิใจกับมุมหนังสือ ชั้นหนังสือ ตู้หนังสือ และห้องหนังสือของเขาเป็นอย่างมาก เพราะหนังสือคือสัญลักษณ์ที่แสดงว่าเขาใช้ชีวิตที่พร้อมมากกว่าคนอื่น ๆ และเขาก็พร้อมที่จะช่วยคนอื่นด้วย เพราะทันทีที่ประชาชนหนังสือพิมพ์ อาทิ ไทรัฐ เดลินิวส์ หรือนิตยสาร อาทิ คู่สร้างคู่สม ความที่เขาต้องการทันที และชาวบ้านก็มาอ่านหนังสือได้

แต่กระนั้น สิ่งที่ข้าพเจ้าค้นพบตามหลังมาจากความรักในการอ่าน หรือรักที่จะให้คนอื่นอ่านของพวกเขาก็คือ พวกเขาไม่มีหนังสือจะอ่าน คำว่าหนังสือจะอ่านในที่นี้ของข้าพเจ้ามิได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารแต่ที่เขาไม่ทำนั้น แต่ข้าพเจ้าหมายถึงหนังสือธรรมดาหนังสือระดับรากหญ้าในแง่ของโลกเขาควรรี้อ่านตามสมควร ไม่ต้องถึงขนาดหนังสือระดับรากหญ้าในแง่ของโลกหรือหนังสือที่เป็นเลิศของประเภท แต่พวกเขาถือว่าจะมีหนังสืออ่านบ้างเพื่อเปิดโลกภายในของเขาออกสู่โลกภายนอก ไม่มีหนังสือเล่มจริงๆ แม้ว่าบ้านหนังสือทุกแห่งสามารถยืมหนังสือจากห้องสมุด กคน.อำเภอ หรือจังหวัดได้

ขณะนั่งอยู่ที่บ้านหลังเล็กๆหลังหนึ่งที่มีชั้นหนังสืออยู่ที่ระเบียงบ้าน ข้าพเจ้าตื่นเต้นเมื่อเห็นหนังสือประวัติสมัยเล่มย่อม จึงรีบหยิบขึ้นมาเปิดดู แต่พอพลิกไปถึงด้านหลังที่ติดบัตรห้องสมุด ข้าพเจ้าก็แทบเป็นลม เพราะบัตรของห้องสมุดตกาทับไปบนเนื้อความหน้าสุดท้ายของหนังสือ ไม่มีอะไรจะเจ็บปวดไปกว่านี้ กแล้วลำหรับคนอ่านหนังสือ หากคุณอ่านมาถึงหน้าสุดท้ายแล้วมีอยู่ ๓ บรรทัด คุณไม่อาจอ่านได้ บอกตามตรงว่า โกรธที่ได้เห็น แต่ก็พยายามทำความเข้าใจว่า ความไม่รู้ ความริบร้อน และความบังเอิญอาจทำให้เกิดกรณีดังกล่าวได้เช่นกัน

หลังจากได้เยี่ยมชมบ้านรักการอ่านในบางท้องที่แล้ว กคน.จังหวัด นำโดย ณ.พิระพงษ์ มหาวงศ์นันท์ ผู้อำนวยการ กคน.จังหวัดน่าน ได้จัดการประชุมเพื่อรวบรวมความเห็นระหว่างครู กคน.และฝ่ายกิจกรรมสังคมของซีทีแอล โดยมีทั้ง ข้าพเจ้าที่ ครู กคน. บรรณารักษ์ อาสาสมัคร ผู้ใหญ่บ้านและแกนนำชาวบ้านเข้าร่วมประชุม เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการดำเนินการบ้านรักการอ่านต่อไป

ผอ.พิระพงษ์พูดชัดเจนว่า สนใจการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่รักการอ่าน แต่ปัญหาอยู่ที่งบประมาณสำหรับซื้อหนังสือมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณสำหรับการซื้อหนังสือเรียน จึงอยากให้แต่ละอำเภอคิดหา “กลยุทธ์ในการส่งเสริมการอ่าน” ของตนเองด้วย

ชาวบ้านก็ลุกขึ้นแสดงความคิดเห็นกันหลายคน ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งชื่อ ณ.ชำนาย สนธิพร ลูกชั้นพูดถึงความรักหนังสือ อยากให้บ้านรักการอ่านของชุมชน ที่เขาทำอยู่มีหนังสืออ่าน แล้วก็พูดถึงความรักการอ่าน เพชรพระอุมา อง พนมเทียน ทำเอาข้าพเจ้าสาโศกะ และ คุณวันทนีชัย ใจอ่อน เหลือบมองไปฝั่ง ว่าจะมีบริจาคพระพระอุมาบุญรอดให้ ใต้...คาได้กันทั้งห้องประชุมเลยทีเดียว

ผู้ใหญ่บ้านอีกคนกับบัพมิ่งท้าว อยากได้หนังสือสารคดีสมุนไพรรักษาโรคที่ไม่มีใครใจอ่อน เพราะหนังสือสมุนไพรรักษาภัย มีทุกหัวระแหง ผอ.กคน.อำเภอปีว ถูกจับบนบั้งว่า การอ่านหนังสือก็เหมือนการฟังเพลง บางวันก็ฟังไม่เข้าทำ ยินย่นว่า ระบบการศึกษาที่ไม่เข้าทำ ทำให้เด็กบางคนอายุที่จะเข้าห้องสมุด เพราะเป็นเด็กเรียนไม่เก่ง คุณครูจัดให้อยู่ห้องท้ายๆ ที่มีแต่เพื่อนไม่อ่านหนังสือ พออยากเข้าห้องสมุดก็จะถูกไล่ ทั้งชีวิตเลยไม่ได้อ่านหนังสือ เอ้อ...

ส่วนแม่แก้มใจของน้องกอข้าว ก็บ่นอยากขายหน้าบ้านตัวเองเป็นห้องหนึ่งสื่อ

ด้วยเหตุที่ในกลุ่มครู กคน.ที่มีประชุมมีความสามารถเรื่องการเขียนพอสมควร และข้าพเจ้าก็ได้อบรมเรื่องการเขียนไปให้บ้างแล้วในครั้งก่อน ในหัวข้อว่า สิ่งดี ๆ ที่เมืองน่าน ซึ่งก็มีนักเขียน ครู กคน.ที่นำสนใจหลายคน อาทิ คุณศรศวรรษ อวยสิน เขียนเรื่อง ไข่ไก่โอโธิน อ่านสนุกมาก คุณวิสาข์ เดชบุรัมย์ เขียนเรื่อง ไล่ไล่ไล่เขียนถึงสถานที่เรียกว่าไก่แต่อ่านแล้วนึกว่าอ่านบทแรกของนวนิยายรัก เป็นต้น ข้าพเจ้าจึงเสนอให้ กคน.จังหวัดน่าน ร่วมเรื่อง สิ่งดี ๆ ที่เมืองน่าน ที่ครู กคน.เขียนนี้ เป็นเล่มแบบ “พริ้นท์ออนดีมานด์” ไม่ต้องพิมพ์เยอะ แต่แจกห้องสมุดของตัวเอง อย่างน้อยก็ในจังหวัด เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นก็จะได้อ่าน และยังเป็นการภาคภูมิใจของคนเขียนและคนในท้องถิ่นแต่ละถิ่นอีกด้วย

เสนอความคิดเห็นกันไปมา ในที่สุด ทุกคนก็เห็นชอบด้วยกันว่า อยากทำให้ทุกบ้านมีมุมหนังสือ ทำให้เป็นเหมือนค่านิยมใหม่ และแน่นอนที่สุด อยากให้เครือข่ายช่วยกันนำหนังสือสู่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านและเยาวชนมีหนังสืออ่านมากกว่าแหล่งสื่อพิมพ์และนิตยสารเล่มสองเล่ม

และแน่นอนที่สุด ข้าพเจ้าขอชื่นชมว่า การนำหนังสือสู่ชุมชนต้องมั่งคั่งหนังสือที่ชุมชนต้องการและหนังสือที่ชุมชนควรได้รับการแนะนำ นั่นหมายความว่า กคน.เองต้องขอแนวทางการจัดทำโครงการหนังสือจัดสรรสู่ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ หนังสือในห้องสมุดจึงไม่หลากหลาย ก็ได้รับทราบว่ามีหน่วยราชการอื่นซึ่งมีหนังสือหนังสือมาให้ ดังนั้น บรรณารักษ์จึงไม่ได้กรองหนังสือเอง และหนังสือที่ไดมามากเป็นของสำนักพิมพ์ที่ได้สำนักพิมพ์ที่เพียงสำนักพิมพ์เดียว ข้าพเจ้ารู้สึกทันทีว่า น่าจะไม่ไปรังไร เพราะดูหนังสือแล้วเหมือนกันหมด เอาแต่ความบันเทิงอย่างเดียว ทำให้รู้สึกเสียตาย...อดคำหึงบั้งที่ งบจากหน่วยไหนก็ภาวใจของเราทั้งนั้นจะจบอกให้

ถ้าเป็นอย่างที่ว่าจะแก้งังงัดหนอ กคน. เอ๊ย ดสข.(ก)